Overzicht beheeractiviteiten 2021

Onderhoud door vrijwilligers

Hoewel ook dit jaar corona voor beperkingen zorgde is er toch veel werk verzet. Er is onderhoud gepleegd aan rasters en poorten en een grotere brug is gerestaureerd. Ook zijn vlechtschermen van wilgentenen hersteld.
Struwelen zijn bijgesnoeid, langs waterlopen zijn grotere wilgen afgezet en knotwilgen hebben een periodieke onderhoudsbeurt gehad. Met de jaarlijkse werkdag van Praktisch Natuurbeheer van het IVN is een deel van een meidoornheg gevlochten.
Poelen zijn handmatig opgeschoond (verwijderen van lisdodde en maaien van oevers). In de moerassen is een deel van de wilgen- en elzenopslag verwijderd.
In enkele weilanden is een teveel aan meidoornopslag (jonge struikjes) uitgestoken, is pitrus gemaaid en is Jacobskruiskruid verwijderd. Pleksgewijs is de woekering van Dijkviltbraam (een exoot) aangepakt en heeft een andere exoot, Japanse duizendknoop, de nodige aandacht gevraagd.
Als onderdeel van het project 'kwaliteitsverbetering van kruidenrijk grasland' (zie verder in dit overzicht) hebben vrijwilligers veel tijd gestoken in het handmatig verspreiden van hooi/maaisel op bewerkte percelen.
Op meerdere plekken zijn composthopen omgezet.

Educatieve activiteiten

Net als in voorgaande jaren zijn ook dit jaar tweewekelijks ca. 25 leerlingen van vrije school 'De Meander' in het gebied geweest voor scoutingactiviteiten.
Gedurende het jaar zijn diverse rondleidingen verzorgd, o.a. voor meerdere klassen (200 leerlingen!) van het gymnasium, voor leden van een fotowerkgroep, voor KNNV én voor de pastoor van Millingen.
Er zijn 4 vogelexcursies gehouden in samenwerking met SOVON en onder leiding van het IVN is in juni een slootjesdag gehouden voor 60 kinderen en hun ouders. Al met al veel activiteiten ondanks een tweede 'coronajaar'.

Vorig jaar zijn naambordjes met perceelsnamen op toegangspoorten/-hekken bevestigd. Dit jaar zijn ook twee grotere borden geplaatst: bij de toegang van het wandelpad bij het trekpontje en aan het begin van het pad bij de 'Springplank'. Bij het trekpontje is tevens een bankje geplaatst.

Twee nieuwe borden

Door een gift konden 2 fraaie toegangspoorten van inlandse eik worden aangeschaft. Een is intussen geplaatst bij de toegang op ‘oost’ (voormalige Kasteelselaan) en de tweede zal komend jaar worden geplaatst bij de toegang naar het evenementenplein.

Een van de nieuwe poorten

Dit jaar is op meerdere plekken gewerkt aan herstel van rasters. Daarvoor is een tweede lading weidepalen ingekocht.

Regulier beheer van de graslanden

Vanaf half april hebben in het gebied 7 Limousinrunderen en 4 tot 7 schapen het gras kort gehouden; de schapen aanvankelijk op de diverse overhoeken, en later in het jaar op meerdere percelen. De 3 Exmoorpony’s begrazen het gebied jaarrond. De percelen in het oostelijke deel van het gebied zijn dit jaar niet door runderen en pony’s beweid.
Op de percelen Haverkamp en Eerste Hoge Wei is een deel van spontaan opgekomen meidoornstruiken uitgestoken om teveel aan verbossing tegen te gaan.

Inrichtings- en herstelmaatregelen

Kwaliteitsverbetering kruidenrijk grasland

Met tussenkomst van de Bosgroep is deelgenomen aan een proef van de provincie Gelderland om te komen tot kruidenrijker grasland. Op het merendeel van de graslanden van het Zwanenbroekje is het beheerpakket ‘flora- en faunarijk grasland’ van toepassing. Op basis van dit pakket wordt jaarlijks een beheervergoeding verstrekt. De variatie aan kruiden in dit type graslanden laat over het algemeen te wensen over. Ook de graslanden in het Zwanenbroekje zijn relatief soortenarm. Daarom is de provincie een proef gestart waarbij met het opbrengen van kruidenrijk maaisel van elders getracht wordt een meer diverse vegetatie te bewerkstelligen. Vanuit het Zwanenbroekje hebben we hiervoor 2 percelen aangemeld: perceel het Zwanenbroekje en perceel Eerste Langkamp.

Verspreiden van kruidenrijk maaisel

Deze percelen zijn half juni gehooid. Daarna is de graszode stuk gefreesd en is er ondiep geploegd. Begin augustus zijn de percelen geëgd en 3 weken later is hier maaisel verspreid. Dit maaisel is aangevoerd in 33 grote balen, deels afkomstig van dijken en deels van de ecologische verbindingszone Ubbergen-Groenlanden. Aanvullend is op perceel Eerste Langkamp nog maaisel aangevoerd van een kruidenrijke berm.

Op perceel het Zwanenbroekje is een proefvlak van 500 m² ingezaaid met een kruidenmengsel; hier is geen maaisel opgebracht. Bedoeling hiervan is om te zien of er verschil is tussen beide methoden.

Bij het ploegen is veel puin aan de oppervlakte gekomen. Tussen dat puin werd een ook scherf aangetroffen. Uit onderzoek van de Archeologische Vereniging Nijmegen bleek dit een Romeinse amfoor te zijn.

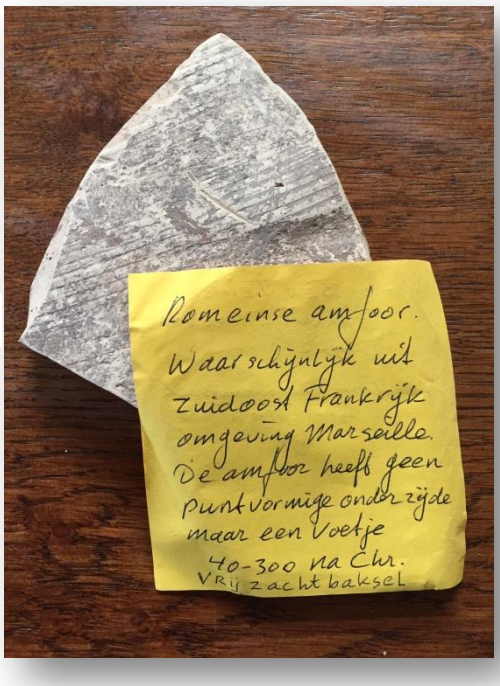

De gevonden scherf

Plagstroken perceel Tweede Langkamp

Naast de pilot van de Provincie is er nog een proef uitgevoerd: plaggen van 2 banen van 10 m breed op perceel Tweede Langkamp. In tegenstelling tot het pilotproject is hier actief verschraald door van de voedselrijke toplaag 15-20 cm weg te graven. Voor een volledige verschraling zou hier een bovenlaag van 30 tot 40 cm moeten worden verwijderd, maar door de hoge grondwaterstand op dit

perceel was dit niet mogelijk. Het perceel is eerst gehooid en eind augustus zijn de banen gefreesd en vervolgens geplagd. Begin september is hier maaisel verspreid: 2 balen dijkhooi, 3 balen afkomstig van de evz Ubbergen-Groenlanden, 4 balen van natuurgebied Groenlanden, maaisel uit het Kranenburger Bruch en een beetje maaisel van Staddijk.

Afvoer van toplaag op Tweede Langkamp

Maaisel opgebracht

Door het relatief natte jaar bleek er toch water te stagneren in de geplagde banen. Door greppeltjes te graven naar de bermsloot van de Landbouwweg en later ook naar de sloot aan de noordzijde van het perceel, is dit water zoveel mogelijk afgevoerd.
Voor dit project is een bijdrage verkregen van de gemeente Berg en Dal.

Opschonen sloot

Als vervolg op het opschonen van een dichtgegroeide sloot (W4) in 2019 is dit jaar een tweede sloot (W3) opgeschoond (perceel Eerste Hoge Wei).

Sloot (W3) voor en na opschonen

Flora en fauna

Introductie boomkikker

Een bijzondere aangelegenheid dit jaar was de introductie van de boomkikker. Hierover werd al jaren gesproken, maar dit jaar was het dan zover. Zondag 18 juli werden bijna 100 jonge kikkertjes losgelaten op braamstruweel nabij een poel op perceel Tweede Langkamp.

Nieuwe bewoners van het Zwanenbroekje

In de weken erna zijn ze flink gegroeid en hebben ze zich verder over het gebied verspreid.
De komende jaren zullen de kikkers worden gemonitord.

Monitoring poelen

De poelen zijn dit jaar voor het eerst geïnventariseerd door Heleen Diepstra en Doran van Wamel op het voorkomen van amfibieën. Zij zijn hierin begeleid door Ton Jansen.
Tussen maart en eind september zijn de poelen 8 keer gemonitord. De waarnemingen zijn ingevoerd in het RAVON Portal.
Opvallend dit jaar is dat in de poelen P6 en P7 (Tweede Langkamp) grote aantallen zijn aangetroffen: Bruine Kikker (eiafzet en adult), Kamsalamander en Kleine watersalamander (juvenielen en adulten). Eind september werd bij P6 nog een boomkikker gezien op braam.
In de poelen P1 (‘stiltepoel’) en P2 (‘drinkpoel’) zijn net als in voorgaande jaren Kamsalamander en Kleine watersalamander aangetroffen (eiafzet, juvenielen en adulten).
Poel P3 (‘paaipoel’) is volledig dichtgegroeid en is daardoor lastig te monitoren.
Bij poel P4 (‘educatiepoel’) en sloot W4 (Tweede Hoge wei) zijn in augustus veel bastaardkikkers (groene-) kikkers aangetroffen. In W4 is ook Driedoornige stekelbaars aangetroffen.

In een cuvet zijn ze beter te zien…

Vogels

Dit jaar zijn er geen waarnemingen geweest van bijzondere broedvogels. De in 2020 geplaatste torenvalkkast is wel diverse malen bezocht, maar er is niet genesteld.
De ijsvogel heeft zich meerdere malen laten zien, maar ook dit jaar is er geen broedgeval ontdekt. In de kunstmatige ijsvogelwand bij het Meertje zijn bunzingen groot gebracht.
In juni zijn 4 raven gespot. Mogelijk werden deze aangetrokken door een reekalf dat verstrikt was geraakt in een schapenraster.

Zoogdieren

Net als in voorgaande jaren was de bever heel prominent aanwezig. Helaas is de otter nog niet gespot. Op veel plaatsen in het gebied zijn foerageersporen van de das gezien en ook van reeën worden regelmatig sporen aangetroffen.

Werk van de bever

Planten

In 2021 heeft Ben Polman de graslanden geïnventariseerd. Dit gebeurt tweejaarlijks. Er zijn geen nieuwe soorten aangetroffen. Wel opmerkelijk is de grote hoeveelheid veldgerst in het oostelijke deel van het gebied, met name ook op het oostelijke deel van Tweede Langkamp. Op dit perceel is tevens sprake van een toename van lidrus.
Kaardebol lijkt zich ook behoorlijk uit te breiden.
Het perceel Vijfde Spraeheuvel kent een soortenrijke vegetatie. Dit verdient extra aandacht, bijvoorbeeld door gerichter te maaien en af te voeren en selectiever te begrazen.

Januari 2022